

2. LATVIJAS LAUKU KOPIENU PARLAMENTA REZOLŪCIJA

No 2015. gada 3. līdz 5. jūnijam Līgatnē Latvijas Prezidentūras ES padomē ietvaros notika **2. Latvijas Lauku kopienu parlaments** ar mērķi lauku pilsoniskās sabiedrības pārstāvju un politikas veidotāju un īstenotāju dialogā identificēt konkrētas rīcības, kas īstenojamas tuvāko divu gadu laikā, lai veicinātu Latvijas lauku un mazpilsētu kopienu ilgtspēju. Galvenās darbības jomas aptver:

- lauku ekonomiskā potenciāla kā pienesuma konkurētspējīgākai ES apzināšanos un izmantošanu;
- lauku un mazpilsētu iedzīvotāju dzīves kvalitātes uzlabošanu, pilnveidojot pilsonisko aktivitāti ārpus šobrīd definētajiem attīstības centriem;
- iedzīvotāju mobilitātes sekmēšanu un pakalpojumu pieejamības nodrošināšanu.

2. Latvijas Lauku kopienu parlamenta darbā piedalījās vairāk kā 250 dalībnieki, tai skaitā:

- Latvijas lauku un mazpilsētu kopienu pārstāvji,
- nacionālā, reģionālā un vietējā darbības mēroga nevalstisko organizāciju biedri, darbinieki un atbalstītāji,
- Latvijas Republikas Saeimas, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas, Zemkopības ministrijas, Ārlietu ministrijas, Kultūras ministrijas un citu reģionālajā attīstībā ieinteresēto valsts pārvaldes institūciju pārstāvji,
- Latvijas Universitātes, Rīgas Tehniskās universitātes, Latvijas Lauksaimniecības universitātes, Liepājas Universitātes, Ventspils augstskolas un Vidzemes augstskolas profesori, docenti, doktoranti, lektori un studenti,
- Latvijas pašvaldību vadītāji, plānošanas un attīstības nodaļu pārstāvji, izglītības, jaunatnes un mūžizglītības jautājumu koordinatori, skolu, kultūras namu, bibliotēku un sociālo dienestu darbinieki un citi pašvaldību pārstāvji,

Parlamenta darbā piedalījās arī ap 50 ārvalstu pārstāvji no 20 valstīm.

2. Latvijas Lauku kopienu parlamenta dalībnieki atzīst, ka Latvijas lauki un mazpilsētas ir neatņemama Latvijas daļa ar lielu līdz šim pilnībā neizmantotu potenciālu, kas var sniegt būtisku ietekmi mūsu valsts un visas ES attīstībai, stabilitātei un ilgtspējai.

Latvijas laukos un mazpilsētās dzīvo un strādā aktīvi un izglītoti iedzīvotāji, savukārt, lai nodrošinātu tālākas atvērtas un dinamiskas izglītības sistēmas attīstību, mazinot sociālās atstumtības un noslāņošanas riskus, aicinām palielināt mūžizglītības iespējas ikvienam kopienas loceklim un visos līmeņos sekmēt sabiedrības iesaisti izglītojošos un attīstošos pasākumos.

Latvijas lauki un mazpilsētas ir bagātas ar pieredzi un iniciatīvām, ko iedzīvotāji un organizācijas īsteno dzīves kvalitātes uzlabošanai un vietas pievilcības vairošanai. Šo pozitīvo pieredzi nepieciešams iepazīt, apkopot, popularizēt un pārņemt, tādā veidā sekmējot komunikāciju un sadarbību, kas spēcina piederības apziņu un lepnumu par sevi, savu dzīves un darba vietu un savu valsti.

Latvijas lauku ekonomikas pamatnozare ir lauksaimniecība, kas nodrošina ar pārtiku Latvijas un citu valstu iedzīvotājus. Pateicoties lauku telpai, Latvija tiek pozicionēta kā “zaļākā” valsts. Šis potenciāls un pieredze būtu jānovērtē, šo attīstības virzienu iekļaujot nacionālajos politikas plānošanas dokumentos, tai skaitā, Nacionālajā attīstības plānā.

Strādājot Latvijas attīstības un ikviena tās iedzīvotāja labā, 2. Latvijas Lauku kopienu parlamenta dalībnieki **aicina Latvijas sabiedrību, lēmumu pieņēmējus un īstenotājus:**

- ☒ Veicināt tādas vides veidošanos, kurā rodas un attīstās vietējie līderi;
- ☒ Nodrošināt jēgpilnu visas sabiedrības iesaisti attīstības plānošanā un īstenošanā;

- ☑ Deleģēt lielāku daļu lēmumu pieņemšanas tiesības vietējam un reģionālam līmenim, tādā veidā nodrošinot to atbilstību vietējam kontekstam un vajadzībām un palielinot līdzatbildību par lēmumu īstenošanu;
- ☑ Veicināt lielāku valsts pārvaldes uzticēšanos gan NVO sektoram, gan arī sabiedrībai kopumā, izrādot ieinteresētību un atbalstu to iniciatīvām, samazinot formālismu, vienkāršojot birokrātiskos procesus un atzīstot cilvēciskā faktora lomu;
- ☑ Izveidot finanšu instrumentus lauku kopienu prioritāro jautājumu risināšanai, kas ļautu elastīgi reaģēt uz daudzveidīgajām un kontekstuālajām kopienu vajadzībām;
- ☑ Atbalstīt NVO iespējas nodarboties ar saimniecisko darbību, nodrošinot darbības nepārtrauktību un dažādojot ienākumus, kas tiek ieguldīti uz vietējās kopienas attīstību un sociālo saskaņu vērstu mērķu sasniegšanā;
- ☑ Īstenot aktivitātes, kas palielina iedzīvotāju iniciatīvu laukos, izmantojot gan klātienēs, gan arī sociālos tīklus un citus IT resursus;
- ☑ Izmantot neformālās izglītības metodes, lai nodrošinātu sabiedrības un vietējo kopienu kapacitātes celšanu un tīklošanos;
- ☑ Veicināt jauniešu izpratni par mūsdienīgu lauku teritoriju saimniecisko dzīvi un nodarbinātības iespējām un celt profesionālās izglītības prestižu;
- ☑ Izmantot attāluma koeficientus dažādu iniciatīvu attīstībai, lai mazinātu reģionālās atšķirības un ekonomiskās, sociālās un līdzdalības atstumtības riskus.

Eiropas līmenī 2. Latvijas Lauku kopienu parlamenta dalībnieki aicina:

- ☑ Spēcināt piederības izjūtu un lepnumu par savu dzīves un darba vietu, akcentējot kopīgus uzdevumus, savstarpējas bagātināšanās nozīmi un virzību uz kopīgiem mērķiem;
- ☑ Veicināt pieredzi apmaiņu Eiropā, sekmējot radošu izpausmju attīstību dažādās ikdienas jomās.

Balstoties uz parlamenta darba grupās apkopoto informāciju, izteiktajiem viedokļiem un priekšlikumiem, 2. Latvijas Lauku kopienu parlamenta dalībnieki iestājas par 11 darbības virzieniem, kurus tuvāko divu gadu laikā nepieciešams veikt lauku un mazpilsētu kopienu ilgtspējas sekmēšanai:

1. PAR SADARBĪBU UN KOPDARBĪBU KOPĪGU MĒRĶU SASNIEGŠANAI

- 1.1. **Piešķirt pašvaldībām funkciju veicināt pilsoniskās sabiedrības attīstību**, lai sekmētu iedzīvotāju sociālo, ekonomisko un pilsonisko aktivitāti laukos un mazpilsētās, kā arī lai likumīgā veidā varētu efektīvi ieguldīt publiskos resursus pilsoniskās sabiedrības stiprināšanai;
- 1.2. Sekmēt **pašvaldību funkciju deleģēšanu NVO** un NVO aktīvāk izmantot iespēju īstenot pašvaldību deleģētās funkcijas, lai tiktu izmantoti vietējie resursi, NVO prasmes un zināšanas, realizētas vietējo iedzīvotāju intereses un iedzīvotāji tiktu iesaistīti sabiedriskajās un ekonomiskajās aktivitātēs, īpaši tie, kuri pakļauti dažādiem sociālajiem riskiem;
- 1.3. Orientēties uz **kopienu unikālo resursu nepārtrauktu novērtējumu un attīstību**; atbalstīt **kolektīvu tehnoloģiju un resursu dalīšanos**; atbalstīt dažādu **hibrīda pārvaldības modeļu ieviešanu**, kas attīsta arī publisko un privāto partnerību, lai veicinātu sociālās inovācijas vietējo pašvaldību līmenī, kas nodrošina labākus publisko pakalpojumus, pašvaldības atraktivitāti un pievilcību;

- 1.4. **Izveidot nacionālo NVO fondu**, kur vietējām iniciatīvām paredzēti līdzekļi (t.sk. no kapitālsabiedrībām, deputātu kvotām), kas ir ar zemu administratīvo slogu un ietver decentralizētas programmas, iekļaujot iespēju aktualizēt reģiona vai kopienu prioritātes, lai sekmētu vietas piederību, līdzdalību, līdzatbildību un neatkarīgu rezultātu veidošanos iedzīvotāju aktivitāšu atbalstam;
- 1.5. Sekmēt **pieredzes apmaiņas iniciatīvas, kopēju darbību attīstību kopprojektos** gan kopienas, gan starpkopienas, gan arī starporganizāciju un starpteritoriju līmenī, lai apvienotu dažādu nozaru un dažādu sektoru resursus un pieredzi, kā arī lai efektīvāk izmantot LEADER pieejas īstenošanai pieejamo finansējumu, veidojot sinerģijas ar citu finansēšanas instrumentu darbību Latvijas laukos un mazpilsētās. Lai stimulētu šādu sadarbību, piešķirot sabiedrisko finansējumu, augstāku vērtējumu dot projektiem, kas tiek īstenoti partnerībā, piemēram, pašvaldība – NVO, uzņēmējs – NVO.

2. PAR LĪDZTIESĪGU PIEKĻUVI PAKALPOJUMIEM

Atbalstīt visos iespējamajos veidos **inovatīvu un efektīvu risinājumu** meklējumus un ieviešanu **pakalpojumu pieejamības paaugstināšanai**, lai paaugstinātu pakalpojumu pieejamību iedzīvotājiem, neatkarīgi no to atrašanās attīstības centros vai arī no attīstības centriem attālinātās teritorijās.

3. PAR LIETDERĪGU RESURSU IZMANTOŠANU

Izstrādāt **ES līdzekļu lietderīgas piesaistes plānu**, sekmējot lietderīgu vietējo, valsts un no ES piesaistīto resursu izmantošanu, kas balstās uz ilgtermiņa ieguldījumu teritoriju attīstībā un cilvēku rīcībspējas un dzīves kvalitātes paaugstināšanā Latvijas lauku telpā.

4. PAR POZITĪVU LAUKU UN MAZPILSĒTU TĒLU

- 4.1. **Aktīvāk izvērst plašsaziņas līdzekļu darbību, īpaši nacionālajā līmenī, informējot par pilsoniskajām iniciatīvām**, lai veidotu vienotu izpratni par teritorijas līdzsvarotu attīstību, popularizētu Latvijas laukus un mazpilsētas kā vērtību to daudzveidībā, kā arī veicinātu pozitīvo attīstības piemēru un lauku tēla popularizēšanu. Savukārt aktīvajiem lauku un mazpilsētu iedzīvotājiem nepieciešams **popularizēt lauku attīstības iniciatīvas**, kas veido pozitīvu, uzrunājošu un mūsdienīgu lauku kopienu un mazpilsētu tēlu;
- 4.2. **Attīstīt daudzveidīgas vietas mārketinga kampaņas**, piemēram, rīkojot konkursus, festivālus un citas mūsdienīgas iniciatīvas, lai dažādās sabiedrības grupās, un, jo īpaši jauniešiem un jaunām ģimenēm, radītu pārliecību, ka laukos dzīvot ir iespējams un tas ir stilīgi.

5. PAR EFEKTĪVĀM, DROŠĀM UN DRAUDZĪGĀM E-IESPĒJĀM

- 5.1. Nodrošināt **nepārtrauktu interneta pārklājuma un ar to saistītās infrastruktūras uzturēšanu Latvijā**, neatkarīgi no teritorijā esošo iedzīvotāju skaita, lai pilnvērtīgi izmantotu informācijas un komunikāciju tehnoloģiju sniegtās iespējas e-vidē un sekmētu to aktīvu

izmantošanu iedzīvotāju vidū, tādā veidā attīstot e-pakalpojumu, e-kultūras, e-līdzdalības, e-veselības un tamlīdzīgu piedāvājumu klāstu. Aktivizēt **informācijas izplatīšanu par e-iespējām**, veicināt **iedzīvotāju mācības**, apgūstot prasmes darbā ar dažādām e-iespējām, un veidot motivāciju to izmantošanai visu vecumu iedzīvotājiem, ar īpašu akcentu uz sociālās atstumtības riska grupām primāri teritorijās ārpus pašreiz noteiktajiem nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centriem. Tāpat, lai nodrošinātu e-iespēju pilnvērtīgu izmantošanu, nodrošināt **profesionālo pilnveidi darbiniekiem, kas iesaistīti e-pakalpojumu nodrošināšanā**, un aktīvā sadarbībā starp e-pakalpojumu sniedzējiem izstrādāt **vienotas un drošas, lietotājiem draudzīgas un ērtas datu uzkrāšanas, apstrādes, komunikāciju un elektroniskās parakstīšanas sistēmas**;

- 5.2. Apzinoties globālās iespējas, ko piedāvā Eiropa un pasaule, **paplašināt e-iespēju klāstu**, risinot jautājumus ar **daudzveidīgu valodu izmantošanas iespēju nodrošināšanu**, kā arī sekmējot **datu drošību** kopējā datu apmaiņā;
- 5.3. Cilvēka veselība ir viena no pamatvērtībām, tālab nepieciešama **efektīvas e-veselības pakalpojumu sistēmas izveide un jēgpilna tās izmantošana**, mācoties no labām praksēm Eiropā, **izglītojot iedzīvotājus un ārstniecības personālu** darbam ar e-veselības rīkiem, sekmējot **drošu datu apmaiņu** un **sadarbību e-veselībā starp dalībvalstīm** un to ārstniecības iestādēm un speciālistiem.

6. PAR KULTŪRVĒSTURISKO BAGĀTĪBU UN ATTĪSTĪBU

- 6.1. Attīstīt **starpinstitūciju, starpnozaru un starpsektoru sadarbību kompleksu piedāvājumu veidošanai vietējā līmenī**, efektīvāk izmantojot mūsdienu tehnoloģijas, tai skaitā digitalizēto kultūras mantojuma daļu, lai sekmētu kultūrvēsturiskā mantojuma apzināšanu, saglabāšanu, aktualizēšanu un mērķtiecīgu izmantošanu sabiedriskā labuma vairošanai, vietas potenciāla attīstībai un uzņēmējdarbības sekmēšanai. Valsts programmās, kas atbalsta kultūras politiku, pastiprinātu uzmanību pievērst šādām kompleksām pieejām, kā arī **nodrošināt atbalstu tradīciju skolu, kultūras mantojuma noietu norisei, mazo kopienu muzeju un citām kultūras mantojuma popularizēšanas formām**;
- 6.2. Lai veicinātu daudzveidīgā Eiropas kultūras mantojuma saglabāšanu, tā popularizēšanu un iepazīšanu, organizēt ES līmeņa pasākumus, kas īpaši akcentē kultūras mantojumu mazajās kopienās, kā arī izveidot **programmu kultūras mantojuma saglabāšanai un apmaiņai ES valstu līmenī**, t.sk., paplašinot pieejamo finansējumu pieredzes apmaiņas braucieniem kultūras mantojuma popularizēšanai.

7. PAR SABIEDRĪBAI PIEEJAMU IZGLĪTĪBU UN TĀS LOMU SOCIĀLĀS SALIEDĒTĪBAS UN LĪDZTIESĪBAS NODROŠINĀŠANĀ

Lai akcentētu mūžizglītības lomu sociālās atstumtības risku agrīnas apzināšanas, mazināšanas un prevencijas kontekstā

- 7.1. Iedzīvināt programmatiskajos dokumentos iestrādāto solījumu **nodrošināt obligāto izglītību pirmsskolas un pamatskolas posmā maksimāli tuvu bērnu/ģimeņu dzīvesvietai**;
- 7.2. Aktualizēt jautājumu par reālu **mūžizglītības izglītības iespēju pieejamību visu vecumu cilvēkiem**, konsolidējot un racionāli izmantojot esošos resursus;

- 7.3. **Izmantot lauku skolas un citus vietējos sabiedriskās infrastruktūras un intelektuālos resursus** nodarbinātības veicināšanai, daudzveidīgu sociālo pakalpojumu sniegšanai un pilsoniskas līdzdalības sekmēšanai;
- 7.4. **Pārskatīt indikatorus izglītības kvalitātes noteikšanai**, lai atbalstītu iekļaujošu un inovatīvu pieeju īstenošanu;
- 7.5. Piešķirot finansējumu un veicot citus atbalsta pasākumus izglītībai, **ņemt vērā kopienas sociāli ekonomiskos rādītājus un ģeogrāfisko situāciju**, sekmējot rīcības spējas un cilvēkkapitāla attīstību.

8. PAR IZGLĪTOTU UN KONKURĒTSPĒJĪGU SABIEDRĪBU

- 8.1. Nodrošināt **investīcijas tiešsaistes izglītības attīstībai**, tādējādi atbalstot izglītības kvalitātes uzlabošanu un sekmējot Eiropas izglītības iestāžu starptautisku konkurētspēju mainīgajos apstākļos, lai veicinātu Eiropas Savienības konkurētspēju globālā izglītības un tautsaimniecības tirgū;
- 8.2. Attīstīt **mūžizglītības politikas attīstību un aktivitāšu īstenošanu, kas veicina dažādu sabiedrības grupu un vecuma sadarbību**, lai nodrošinātu Eiropas vērtību saglabāšanu un cilvēku solidaritāti;
- 8.3. Izveidot **vienotu koordinētu mūžizglītības procesu** ikkatrā Latvijas pašvaldībā, **izmantojot vietējos resursus mūžizglītības nodrošināšanai**, t.sk. izmantojot esošās izglītības iestādes un skolotājus, kam ir mūžizglītības un kompetenču centru potenciāls, un **pašvaldībās nodrošināt mūžizglītības koordinatoru**, kura pienākumos būtu dažādu sabiedrības grupu iesaiste izglītībā un izglītošanās piedāvājuma nodrošināšana, lai veicinātu nepārtrauktu sabiedrības izglītības procesu un nodrošinātu Latvijas ekonomikas konkurētspēju.

9. PAR DARBU CILVĒKIEM

- 9.1. **Pārskatīt Eiropas Savienības iniciatīvu “Jauniešu garantija”**, lai veicinātu efektīvu jauniešu bezdarba problēmas risināšanu. Tai jābūt vērstai uz reālu jaunu darba vietu un nodarbinātības radīšanu;
- 9.2. Lai piesaistītu iedzīvotājus lauku reģioniem, atbalstīt **darba iespēju dažādošanu, tai skaitā atbalstīt un popularizēt attālināto darbu** – strādāšanu ārpus darba devēja telpām, izmantojot IKT;
- 9.3. **Sekmēt uzņēmēju sadarbību, attīstīt mentoringa un konsultāciju pakalpojumus, atbalstīt kopdarba telpu veidošanu lauku reģionos**, lai veicinātu uzņēmējdarbību un sociālā kapitāla veidošanos;
- 9.4. **Veidot izglītības, t.sk. mūžizglītības, programmas, kas veicina uzņēmējprasmju un nodarbinātības attīstību**, veicinot sabiedrības konkurētspēju darba tirgū.

10. PAR VIETĒJO PIEDĀVĀJUMU RAŽOTĀJIEM UN PATĒRĒTĀJIEM

- 10.1. **Pilnveidot vietējo un reģionālo zīmolu atbalsta sistēmas**, kā arī **vietējā līmeņa organizācijām un pašvaldībām veidot sadarbību ar ražotājiem** un tos apvienošām organizācijām, lai palielinātu vietējo ražotāju produktu un pakalpojumu noietu. Iekļaut vietējos produktus vietas atpazīstamības veidošanā un tūrisma piedāvājumā;
- 10.2. Pašvaldībām radīt iespējas un atbalstu **vietējo produktu tirdzniecības vietām**, kā arī veicināt vietējā **produkta izplatību izmantojot informācijas tehnoloģijas**, lai sekmētu vietējā produkta atpazīstamību, pieejamību un noietu, kā arī lai stiprinātu vietējo identitāti;
- 10.3. **Veidot atbalstošu normatīvo bāzi vietējā produkta daudzveidīgas realizēšanas iespējām un īso piegādes ķēžu attīstībai**, lai uzlabotu ražotāju un amatnieku kapacitāti un sniegtu plašākas iespējas sabiedrībai iegādāties vietējos produktus, vienlaikus tādējādi izglītojot un informējot sabiedrību.

11. PAR APDZĪVOTIEM ENERĢONEATKARĪGIEM LAUKIEM

Lai lauku teritorijas kļūtu ekonomiski neatkarīgas un tiktu plašāk izmantoti atjaunojamo energoresursi, īpaši mazajās saimniecībās, kā arī lai sabiedrības iesaiste būtu daudz plašāka,

- 11.1. **Popularizēt pozitīvos piemērus par esošiem alternatīvās enerģijas izmantošanas gadījumiem**. Izplatīt vietējo pozitīvo pieredzi valsts mērogā un sekmējot atbalstu maza mēroga pašpatēriņa alternatīvās enerģijas sistēmu ieviešanai;
- 11.2. **Sabiedriskajās apspriedēs**, kas saistītas ar ietekmes uz vidi novērtēšanu, **iekļaut iedzīvotāju līdzdalību** kā būtisku un noteiktu (izmērāmu) rezultātīvo rādītāju izvērtējumu izstrādē;
- 11.3. **Izstrādāt akadēmiskas rekomendācijas** dažādu veidu saimniecībām efektīvu enerģijas resursu izmantošanai;
- 11.4. Eiropas fondu investīciju **atbalstu**, kas veido alternatīvo enerģiju vai taupa (energo)resursus, **paredzēt prioritāri mazām saimniecībām**.

Biedrība "Latvijas Lauku forums" ir noslēgusi līgumu ar Sabiedrības integrācijas fondu par projekta „Lauku kopienu parlamenta „Izaugsmes priekšnosacījumu radīšana mazajās pilsētās un lauku reģionos” organizēšana” īstenošanu, projekta līguma Nr.2014.LV/PR/03/04.
Projektu finansē Latvijas Valsts.

Programmu finansiāli atbalsta Islande, Lihtenšteina un Norvēģija. Šī informācija ir sagatavota ar Eiropas Ekonomikas zonas finanšu instrumenta un Latvijas valsts finansiālu atbalstu projekta „Līdzdalīgas demokrātijas kultūras iedzīvināšana Latvijas lauku telpā Lauku Kopienu parlamenta darbības formātā” (nr. 2012.EEZ/DAP.MAC/098/1/NAC/012) ietvaros. Par tās saturu atbild biedrība «Latvijas Lauku forums».